

ศอญ.

ศูนย์อำนวยการใหญ่
โครงการจิตอาสาพระราชทาน
ตามแนวพระราชดำริ

รายละเอียดการฝึกปฏิบัติร่วม

การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ประจำปี 2563

(ฝึกแก้ปัญหาย้ายแล้งด้วยเกษตรทฤษฎีใหม่)

แนวทางพระราชทาน

- ❑ ให้ติดตาม และฟื้นฟูการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยอย่างต่อเนื่อง และให้นำ case study มาทำแผนการปฏิบัติต่อไป....ต้องยั่งยืน
- ❑ ให้นำชั้นการสั่งการ เมื่อครั้งช่วยเหลือทีมหมูป่าที่ถ้ำหลวง มาใช้ประโยชน์ ..... Single Command
- ❑ โดยกำลังของจิตอาสาที่ร่วมปฏิบัติในแต่ละสถานการณ์สิ่งสำคัญคือต้องเข้าใจสถานการณ์หรือภัยคุกคาม ที่เผชิญอยู่

พระราชทาน เมื่อ 5 ม.ค.62

กล่าวนำ

ภาคเหนือ 8 จังหวัด

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 8 จังหวัด

ภาคกลางและ
ภาคตะวันออก 4 จังหวัด

ตามที่ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศพื้นที่จังหวัดที่ประสบภัยแล้ง ในปี พ.ศ.2563 แล้ว เป็นจำนวน 22 จังหวัด 128 อำเภอ 676 ตำบล และมีแนวโน้มจะมีจำนวนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้จากการคาดการณ์ลักษณะอากาศของประเทศไทย ก.พ.-เม.ย. จะมีปริมาณฝนน้อย พ.ค.- ก.ค. จะมีปริมาณฝนเพิ่มขึ้น

เพื่อเป็นการบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนให้กับพี่น้องประชาชน ศอญ.จิตอาสาพระราชทาน จึงได้กำหนดแผนการปฏิบัติร่วม ระหว่าง ส่วนราชการ ทหาร พลเรือน และประชาชนจิตอาสา เข้าแก้ไขปัญหาดังกล่าว และนำองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการน้ำ มาประยุกต์ดำเนินการให้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ ให้มีแหล่งกักเก็บน้ำที่เพียงพอในช่วงปลายเดือนเม.ย. ซึ่งจะช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ ได้อย่างยั่งยืนต่อไป โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้เกิดการร่วมมือในการบริหารจัดการและรักษาดูแลต่อไป

ที่มา: กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย <http://www.nirapai.com/>

วัตถุประสงค์ในการฝึก

1. เพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนที่ประสบภัยแล้งในพื้นที่
2. เพื่อเป็นการฝึกให้มีการปฏิบัติการร่วมระหว่าง กองกำลังจิตอาสา หน่วยงานราชการ และพลเรือนในพื้นที่
3. เพื่อเป็นต้นแบบความร่วมมือในการดำเนินการ และการมีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการน้ำและแก้ไขปัญหาภัยแล้งอย่างยั่งยืน

โครงสร้างการบริหารจัดการ “วิกฤตน้ำ”

ศอญ.จอส.พระราชทาน

ศอ.จอส.ภาค

ศอ.จอส.จังหวัด

ศอ.จอส.อำเภอ

จอส.ภัยพิบัติตำบล

ปชช.จอส.ในพื้นที่ภัยแล้ง
หมู่บ้าน

โครงสร้างการสั่งการ

ส่วนติดตามและประเมินผล

โรงเรียนจิตอาสาพระราชทาน

กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

ศอญ.จอส.
พระราชทาน

ที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ

ศูนย์ประสานการปฏิบัติ

ศูนย์ประชาสัมพันธ์

ส่วนอำนวยการ

- ◆ ผู้แทน รัฐบาล
- ◆ ผู้แทน สททช.
- ◆ ผู้แทน สสน.
- ◆ ผู้แทน กท.
- ◆ ผู้แทน บก.ทท.
- ◆ ผู้แทน ทบ.
- ◆ ผู้แทน มท.
- ◆ ผู้แทน ทส.
- ◆ ผู้แทน พช.
- ◆ ผู้แทน กษ.
- ◆ ชป.
- ◆ ปก.
- ◆ สปก.
- ◆ กรมฝนหลวง
- ◆ ผู้แทน ศอ.จอส.ภาค
- ◆ กรม ปชส.

ส่วนปฏิบัติการ

๒๒ จังหวัดประกาศภัยแล้ง

- ◆ นายอำเภอ
- ◆ ปลัดอำเภอ
- ◆ พัฒนาชุมชน อำเภอ
- ◆ เกษตรอำเภอ
- ◆ สำนักงานพัฒนาที่ดิน (เขตที่เกี่ยวข้อง)
- ◆ หน่วยทหาร
- ◆ เครือข่ายจิตอาสาในพื้นที่เป้าหมาย
- ◆ ภาค ปชช.
- ◆ ภาคเอกชน

ส่วนสนับสนุน

กระทรวงกลาโหม

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

กองบัญชาการกองทัพไทย

กองทัพบก

กองทัพเรือ

กองทัพอากาศ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

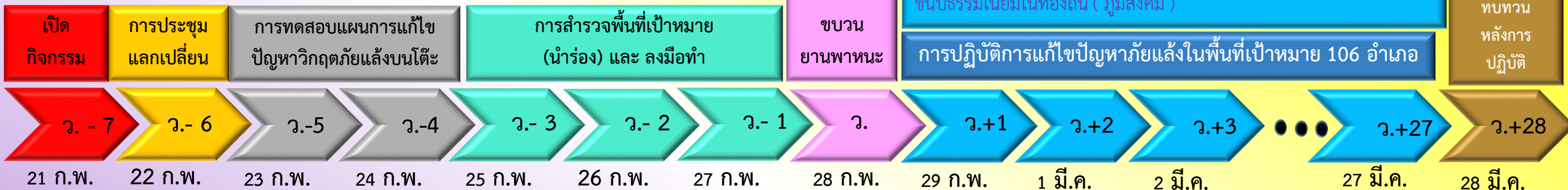
สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ

ลำดับเหตุการณ์ (Timeline)

การปฏิบัติ ณ จังหวัดต้นแบบ (จ.นครราชสีมา)

แผนกรอบเวลาการดำเนินกิจกรรมยุทธการจิตอาสาต้านภัยแล้ง

การประสานความร่วมมือการแก้ไขปัญหาลำเลียงอย่างยั่งยืน

การปฏิบัติ ณ จังหวัดประจวบฯ

สังเกตการณ์สร้างแกนนำการพัฒนา
การทดสอบแผนการแก้ไขปัญหาวิกฤตภัยแล้งบนโต๊ะ
ณ จ.นครราชสีมา

การทดสอบแผนการแก้ไขปัญหาวิกฤตภัยแล้งบนโต๊ะ

การสำรวจพื้นที่เป้าหมาย

การตรวจความพร้อมและการปล่อยขบวนยานพาหนะ

การปฏิบัติการแก้ไขปัญหาลำเลียงในพื้นที่เป้าหมาย

ผสมผสานรูปแบบการดำเนินงานแก้ภัยแล้ง 8 วิธี (ชุดลอกหนองน้ำเดิม, หนองน้ำใหม่, ขุดหลุมในคลอง, เชื่อมหนองน้ำ, แหล่งน้ำครัวเรือน (โคก หนอง นา), สร้างทางค้ำยัน (ทำด้วยปูนและไม้ไผ่) เก็บน้ำ, จุดเจาะน้ำบาดาล, แจกน้ำ) ซึ่งเงื่อนไขและความเหมาะสมขึ้นอยู่กับลักษณะของพื้นที่และขนบธรรมเนียมในท้องถิ่น (ภูมิสังคม ประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้)

ทบทวนหลังการปฏิบัติ

ระยะเร่งด่วน

กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม

1

จิตอาสาศึกษาจากแผนที่ 1:50,000 เพื่อกำหนดพื้นที่เป้าหมายที่ไม่ทับซ้อนกับพื้นที่ของหน่วยงานหลัก

2

จัดอบรมชี้แจงวิธีการแก้ปัญหาภัยแล้ง 8 วิธี (ขุดลอกหนองน้ำเดิม, หนองน้ำใหม่, ขุดหลุมในคลอง, เชื่อมหนองน้ำ, แหล่งน้ำครัวเรือน (โคก หนอง นา), สร้างทางค้ำยก (ทำด้วยปูนและไม้ไผ่) เก็บน้ำ, ขุดเจาะน้ำบาดาล, แจกน้ำ) ที่เหมาะสมกับพื้นที่

3

การเข้าใจ การเข้าถึง และพัฒนา

ทีมอบรมเดินสำรวจพื้นที่เป้าหมายร่วมกับชาวบ้าน นักวิชาการ ปราชญ์ชาวบ้าน โดยใช้หลักธรรมาภิบาลร่วมกับเครื่องมือทางเทคโนโลยี (โดรน)

4

ประชุมวางแผนการแก้ไขปัญหภัยแล้งในพื้นที่กำหนด

5

ฝึกประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อปฏิบัติงานร่วมกัน(พท.นำร่อง)

6

ฝึกสร้างห้องติดตามปฏิบัติการเผชิญเหตุ (War Room) เพื่อการประสานข้อมูลดำเนินงานของแต่ละหน่วยงาน เพื่อกำหนดจุดในแผนที่

7

สรุปกระบวนการฝึก และเป้าหมายปฏิบัติการ

กำหนดตารางปฏิบัติการ

วางแผนประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คน เครื่องมือ น้ำมัน ยานพาหนะ วัสดุอุปกรณ์ วัสดุฝึก และกำหนดผู้ประสานงาน

ดำเนินการประสานงานตามขั้นตอน

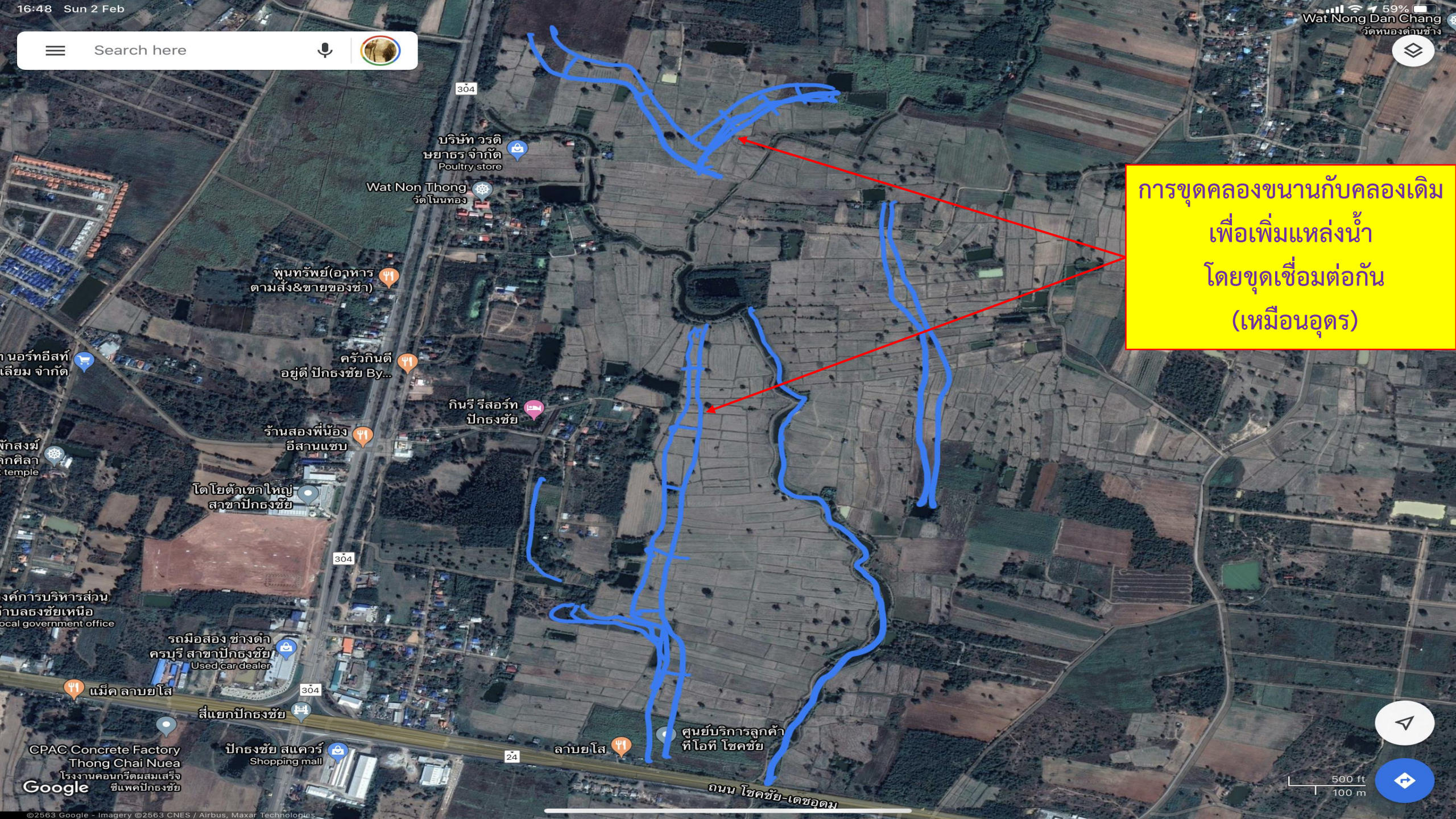
รับฟังแนวทางจากชุมชน ความรู้ชุมชน ประสานความร่วมมือหน่วยงาน รับฟังปัญหา ติดขัด ออกแบบวิธีการที่ได้ทำกันที่ร่วมกัน

เลือกผสมผสานรูปแบบการดำเนินงานแก้ภัยแล้ง 8 วิธี (ขุดลอกหนองน้ำเดิม, หนองน้ำใหม่, ขุดหลุมในคลอง, เชื่อมหนองน้ำ, แหล่งน้ำครัวเรือน (โคก หนอง นา), สร้างทางค้ำยก (ทำด้วยปูนและไม้ไผ่) เก็บน้ำ, ขุดเจาะน้ำบาดาล, แจกน้ำ) ที่เหมาะสมกับพื้นที่

การขุดคลองขนานกับคลองเดิม
เพื่อเพิ่มแหล่งน้ำ
โดยขุดเชื่อมต่อกัน
(เหมือนอุตร)

Search here

บ้านวสนาโฮม

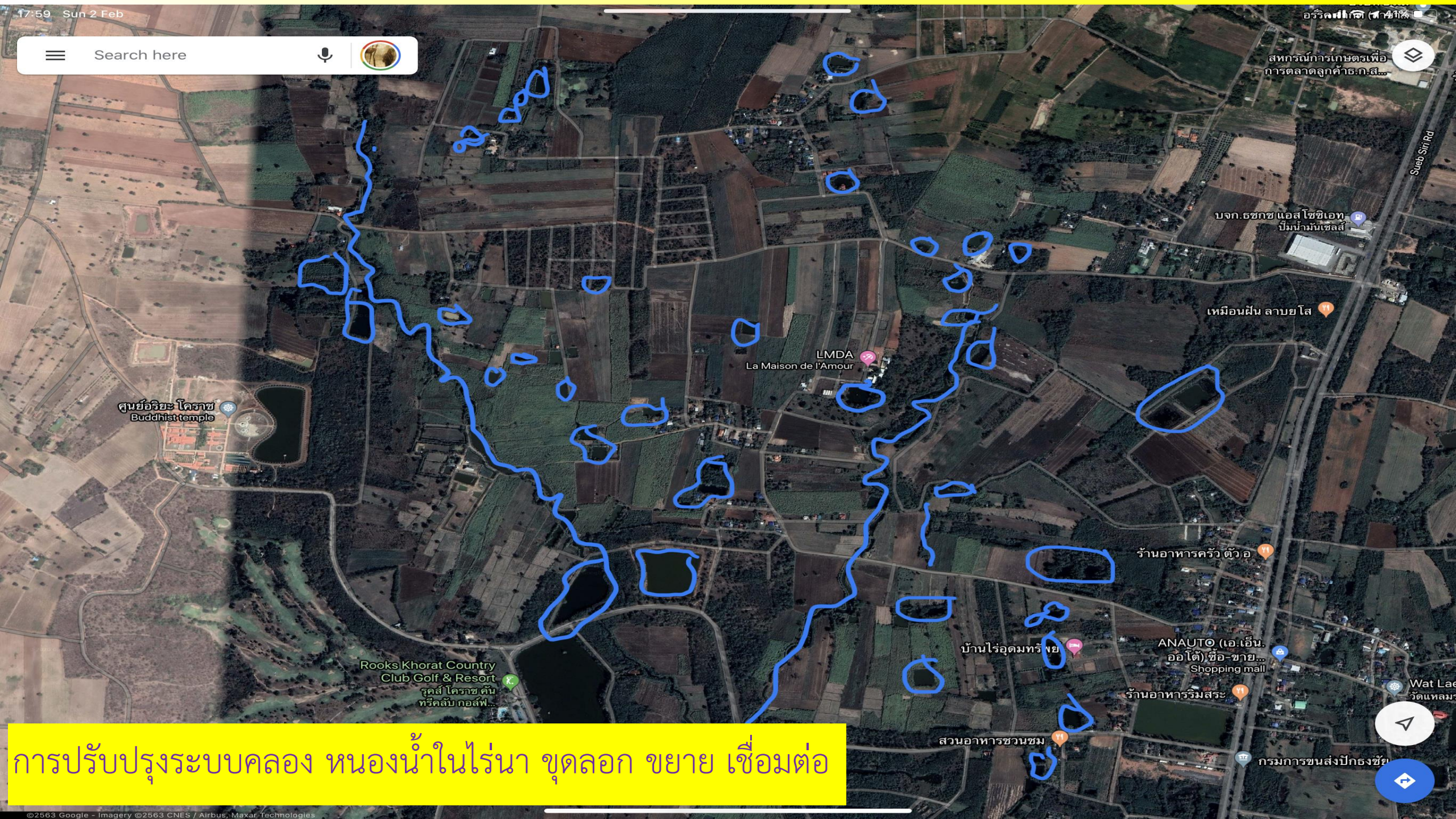
คันเงิน

สัก

๓๓

การขุดลอกหนองน้ำเดิมที่ต้นเขิน (ดูจากสีของน้ำ)

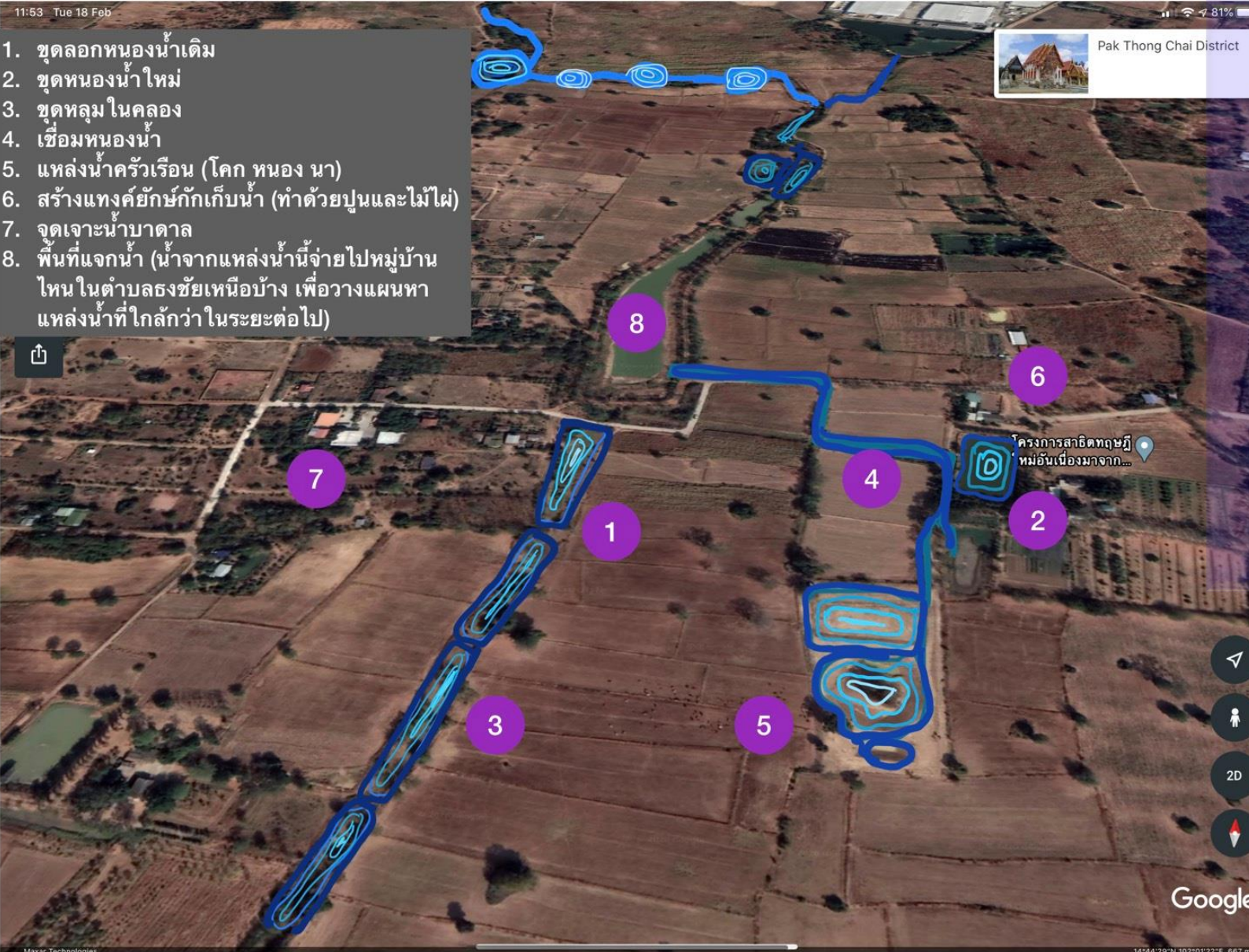

การปรับปรุงระบบคลอง หนองน้ำในไร่นา ขุดลอก ขยาย เชื่อมต่อ

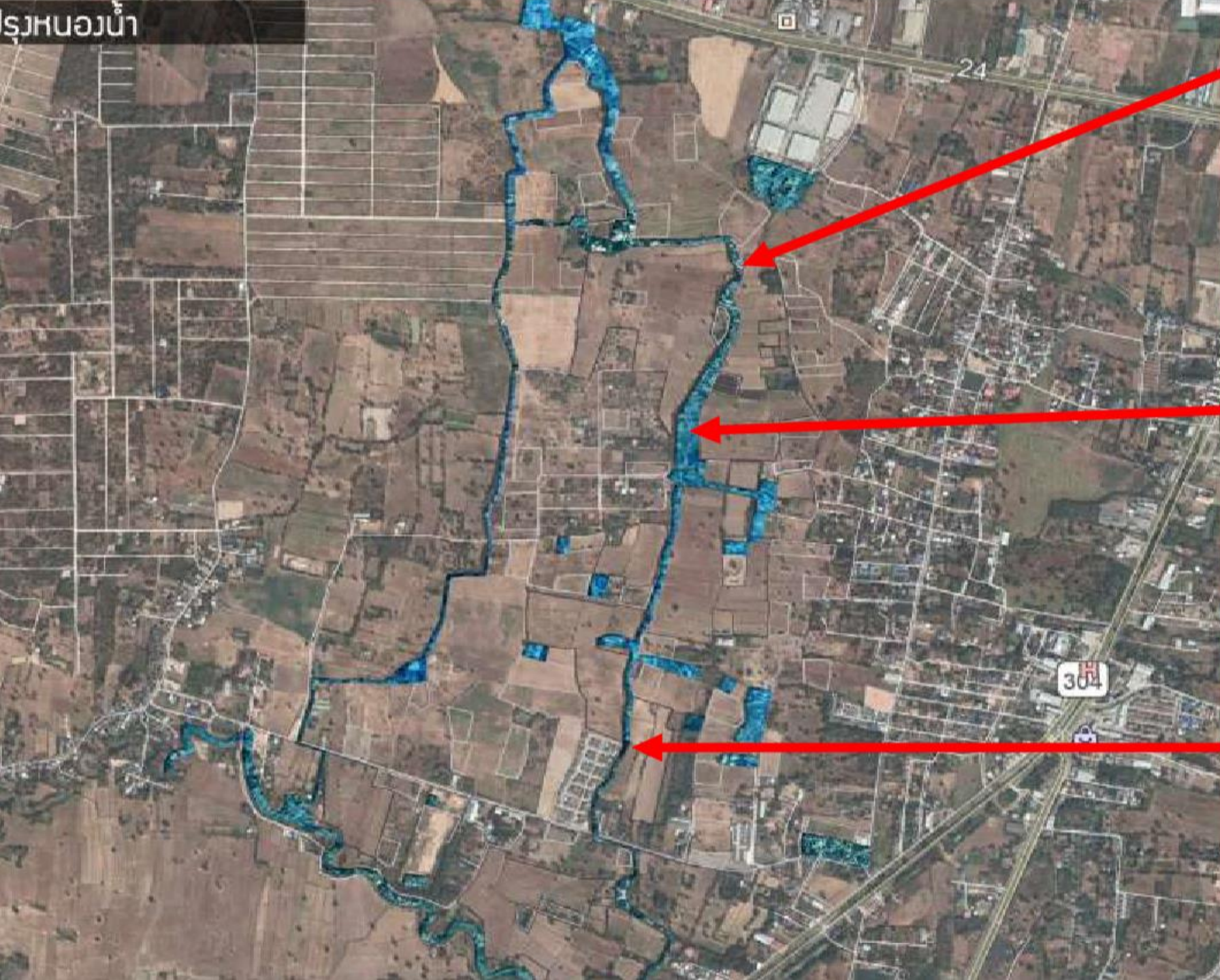
เรื่องที่ทำกาการฝึกและปฏิบัติจริง

1. ขุดลอกหนองน้ำเดิม
2. ขุดหลุมขมครกในคลอง
3. ขุดหนองใหม่ ในพื้นที่สาธารณะ
4. โคก หนอง นา โมเดล
5. ขุดเชื่อมแหล่งน้ำเดิม
6. ทำแท้งค์น้ำยักษ์
7. การบริการแจกจ่ายน้ำให้ประชาชน
8. การขุดเจาะน้ำบาดาล (จอส.สนับสนุน)
9. การจัดทำฝนหลวง (จอส.สนับสนุน)

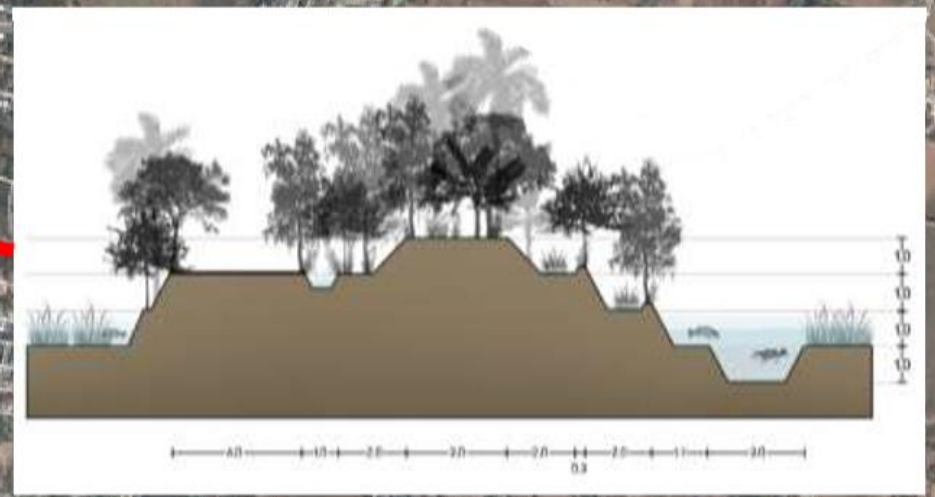
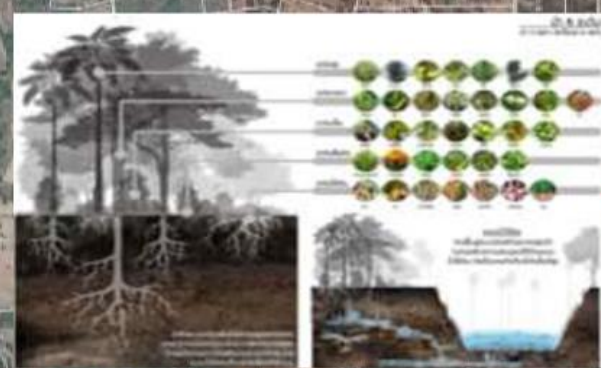
1 แปลง/พื้นที่เป้าหมาย
มีพื้นที่รวมเก็บน้ำอย่างน้อย 10 ไร่
ไม่จำเป็นต้องเป็นพื้นที่ต่อเนื่องกัน

แผนที่แสดงการปรับปรุงหัวคันนาทองคำ

แบบที่แสดง พิมพ์ที่ โคน หบอง นา โมเดล

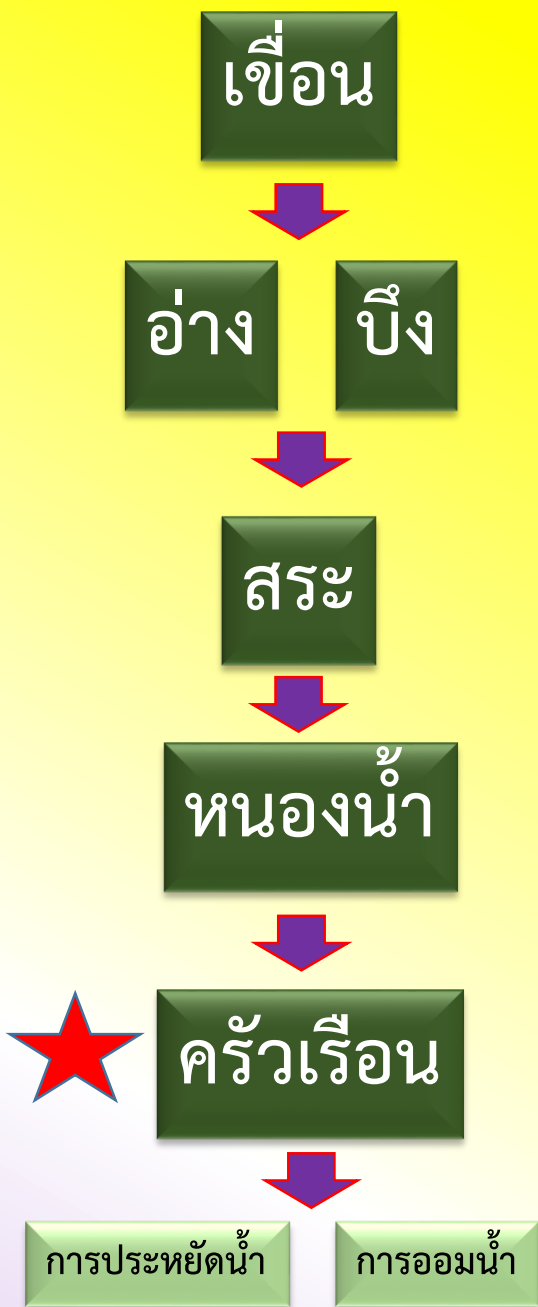

โมเดลแก้ภัยแล้ง 21 จังหวัด 127 อำเภอ 674 ตำบล | ระดับครัวเรือน - ระดับหมู่บ้าน

โมเดล	ปริมาณน้ำที่ต้องการช่วงแล้ง 4 เดือน		จำนวนอำเภอ เฟส 1 - 127 พื้นที่		จำนวนอำเภอ เฟส 2,3 - 674 พื้นที่	
	ความต้องการน้ำช่วงแล้ง 4 เดือน		ประชากรได้ประโยชน์	เก็บน้ำได้ (คิว)	ประชากรได้ประโยชน์	เก็บน้ำได้ (คิว)
	น้ำอุปโภค-บริโภค คนละ 200 ลิตร/วัน	น้ำเกษตร ไร่ละ 1,200 คิว/ไร่/ช่วงแล้งทำเกษตร 20% ของพื้นที่	จำนวนคน	จำนวนน้ำที่กักเก็บได้	จำนวนคน	จำนวนน้ำที่กักเก็บได้
ครัวเรือนต้นแบบ (ประชากร 5 คน ทำเกษตร 10 ไร่)	112 คิว	4,000 คิว	635	508,000	3,370	2,696,000
หมู่บ้านต้นแบบ (ประชากร 750 คน พื้นที่เกษตร 1,200 ไร่)	18,250 คิว	96,000 คิว	476,250	12,192,000	2,527,500	64,704,000

รูปแบบที่เลือกใช้ตามภูมิสังคม	จำนวน	ปริมาณน้ำที่เก็บ	หมายเหตุ
หนองน้ำลึก 6 ม. จุดละ 1 ไร่ขึ้นไป	10 ไร่	96,000 คิว	ระดับหมู่บ้าน
คลองกว้าง 10 ม. ลึก 5 ม.	10 กม.	500,000 คิว	ระดับหมู่บ้าน
โคกหนองนา พื้นที่ 10 ไร่ เป็นน้ำ 3 ไร่	1 จุด	28,800 คิว	ระดับครัวเรือน
น้ำบาดาล บ่อละ 3.5 คิว/ชม. (84 คิว/วัน)	1 จุด	10,080 คิว	ระดับครัวเรือน
บ่อน้ำตื้น บ่อละ 1.5 คิว/ชม. (36 คิว/วัน)	1 จุด	4,320 คิว	ระดับครัวเรือน
แทงก์น้ำยักษ์ ก.8 ม. ลึก 6 ม. (ปริมาตร)	1 จุด	302 คิว	ระดับครัวเรือน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน จากการขาดแคลน น้ำอุปโภค-บริโภค และการเกษตร
2. ทุกหน่วยงาน มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติร่วมการแก้ไขปัญหาร้ายแรงเป็นอย่างดี
3. ประชาชนจิตอาสา ได้รับการฝึกปฏิบัติ โดยเป็นกำลังสนับสนุนหลัก และสามารถดำเนินการปัญหาร้ายแรงในพื้นที่ของตนเองได้
4. เป็นต้นแบบในการปฏิบัติการแก้ไขปัญหาร้ายแรงอย่างเป็นรูปธรรม และยั่งยืน

รูปแบบการประเมินผล

1. จัดชุดประเมินผล ลงพื้นที่ ในแต่ละจังหวัด มีการให้คะแนนในเรื่องการวางแผนการปฏิบัติ ความร่วมมือ รูปแบบในการบริหารจัดการพื้นที่ ผลที่ประชาชนได้รับ
2. ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประเมินผลในเรื่องประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำในพื้นที่ที่ได้รับการแก้ไขแล้ว
3. การสำรวจความพึงพอใจของประชาชน โดยการทำแบบสอบถาม
4. แบบรายงานการปฏิบัติ โดยมีการใช้ตัวชี้วัดที่แสดงถึงประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำที่เพิ่มขึ้น ประชาชนในพื้นที่เข้าถึงแหล่งน้ำมากขึ้น และผลการชี้วัดความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่

หลักการทรงงาน

1. หลักคิด : จะทำอะไร? เพื่อใคร? ประโยชน์อย่างไร?
2. หลักวิชา : ศึกษาให้รู้จริงว่าจะทำงานที่กำหนดแล้วอย่างไรจึงจะประหยัด –
เรียบง่าย และให้ประโยชน์สูงสุด
3. หลักปฏิบัติ : ออกแบบระบบงาน – หลักปฏิบัติที่ดี – ประเมินผล – ปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

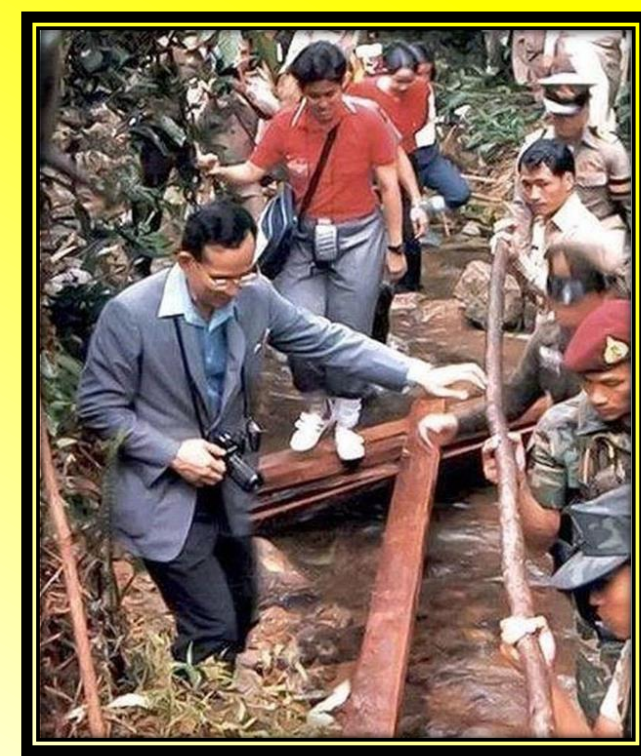
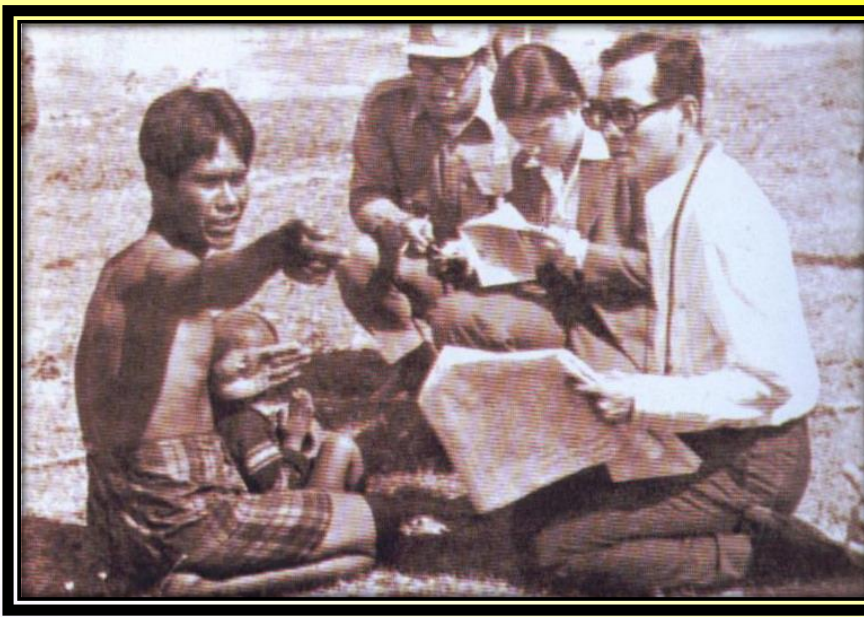

เข้าใจ – เข้าถึง – พัฒนา

- เราเข้าใจเขาแล้ว จะต้องทำอะไรให้เขาเข้าใจเราด้วย
- เราเข้าถึงเขาแล้ว จะต้องทำอะไรให้เขาเข้าถึงเราด้วย
- เมื่อต่างเข้าใจและเข้าถึงกันและกันแล้ว ก็สามารถนำไปสู่
การพัฒนาในขั้นต่อไปได้

เข้าใจความต้องการของประชาชน

- ถ้าประชาชนไม่ต้องการ อย่าไปยึดเยียดอะไรให้
- ให้เข้าใจถึงสถานการณ์ของผู้ที่เราจะช่วยเหลือนั้นสำคัญที่สุด
ช่วยให้เขาได้รับในสิ่งที่เขาควรจะได้รับตามความจำเป็นเหมาะสม
- ต้องยึดหลักสำคัญว่า “เราจะช่วยเหลือเขาเพื่อให้เขาสามารถช่วยตนเองต่อไป”

การพึ่งตนเอง

- ❑ แก้ไขปัญหาเฉพาะในเบื้องต้นเสียก่อน
- ❑ ต่อไปต้องให้เขาแข็งแรง – พึ่งตนเองได้

- **พึ่งตนเองด้านจิตใจ** : จิตใจเข้มแข็ง มีจิตสำนึกที่ดี สร้างสรรค์ให้ตนเอง และชาติ และส่วนรวม
- **พึ่งตนเองด้านสังคม** : ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็ง เป็นอิสระ
- **พึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ** : ต้องมุ่งลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ยึดหลักพออยู่ พอกิน พอใช้ และสามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับพื้นฐาน

จบการบรรยาย